

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
lesv, Cvrsvs Theologicvs**

iln decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Secvndam Secvndæ, & Tertiam Partem D. Thomæ

Esparza Arteida, Martin de
Lugduni, 1666

XXVII. Vtrum anima Christi intelligat per intellectionem increatam?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94839](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94839)

adoptiua dicitur carentiam filiationis naturalis, quae conuenit Christo; ita ut includat in suo conceptu, tum perfectionem positiuam sufficientem ad imitationem filiationis naturalis, tum aliquem defectum perfectionis, quo ab eadem desceat. Quare cum in Christo nullus fuerit talis defectus, nec adoptio dari potuit. Contulit nihilominus illi alios effectus formales, quorum erat capax, ut apparet ex dictis.

Ad 3. Dona supernaturalia pure creata collata sunt Christo cum maxima intensioe, licet non cum infinita, quod repugnat. Quia vero neque sanctificatio, ac dignificatio humanitatis per Verbum fuit infinita simpliciter, ut dictum quaest. 24. ad 4. propterea intensio donorum non infinita simpliciter potuit illi iuste correspondere, atque esse omnino proportionata.

Ad 4. Virtutes, & dona prout in viatore sunt media ad consequendam beatitudinem; Eadem vero in beato sunt instrumenta, & principia ad operationes, quae decent Beatum circa Deum, & alia obiecta; atque hac de causa data sunt, danturque modo in Christo sicut in ceteris Beatis.

Ad 5. Fides est fundamentum omnium virtutum in viatore. In comprehensore vero sufficiuntur illi habitus luminis Gloriam, aliaque species, & euidenter cognitiones, per quas dirigantur actus virtutum, quibus non repugnat status Beatitudinis sicut ei repugnant Fides, & Spes, & Timor seruilis, & sicut repugnat impeccabili poenitentia; ex quibus proinde negatis Christo, nulla est consequentia ad negationem aliarum virtutum.

Ad 6. Licet Christus Dominus nunquam usus fuerit peritiis plurium linguarum (quod tamen ipsum est dubium) adhuc debuit habere potestatem vtendi si vellet; quandoquidem usus non repugnabat Christo, sicuti neque repugnabat, ut non vteretur, si nolisset uti lingua materna, cuius peritia de facto usus est. Habuit igitur istam gratiam gratis datam, sicut habuit ceteras, quae numerantur ab Apostolo 1. ad Corint. 12.

QVÆSTIO XXVII.

Vtrum anima Christi intelligat per intellecti-
onem increatam?

Videretur intelligere. 1. Quia Dionys. 2. de Diu. nomin. Operationem Christi appellat Theandricam, seu Dei virilem, hoc est humanitati, & Deitati communem. Sed intelligere est operatio Christi; Ergo intelligere Christi est Deitati, & humanitati commune, ergo est increatum. Patet secunda consequentia; quia intellectio creata non potest esse communis Deitati, utpote quae non potest intelligere per intellectiorem creatam.

2. Intellectio non potest vniri subiecto capaci intelligendi, quin tribuat illi effectum formalem intelligentis; sed intellectio increata vnitur animae Christi, quae cum sit intellectiua, est vtrique subiectum capax intelligendi. Ergo tribuit animae Christi effectum formalem intelligentis.

3. Non minus intimè vnitur animae Christi intellectio, quam sanctitas increata: Et anima Christi non minus est capax effectus formalis intellectiōis, quam sanctitatis. Sed sanctitas increata tribuit animae Christi effectum formalem sanctae, ut dictum est qu. 24. Ergo etiam intellectio intelligentis.

4. Visio beata, sicut in alijs iustis, sic etiam in Christo debet ad amissum correspondere sanctitati eius. Quantum enim Deus vnumquemque diligit propter sanctitatem, tantundem beatitudinis illi tribuit;

sed visio creata non potest adequatè correspondere sanctitati increatae, per quam fuit sancta anima Christi. Ergo anima Christi videt Deum per visionem increatam.

Artic. 1. Respond. Certum est animam Christi nec intelligere de facto, nec potuisse de potentia absoluta intelligere per intellectiorem increatam, sicut nec velle per voluntatem increatam; Atque oppositam sententiam, non solum quoad priorem partem de facto; verum etiam, quoad secundam de possibili plures Theologi insequuntur grauib. censuris. Et quidem videtur expressè contra eam definitiisse Agatho Pontifex in Epist. ad Constant. Imperat. quae Epistola cum lecta fuisset act. 4. in 6. Synodo Generali coacta contra haereticos Monothelitas ponentes in Christo vnicam voluntatem, & vnicam operationem, approbata fuit ab eadem Synodo act. 8.

Artic. 2. Igitur Pontifex cum praemississet, quod, secundum S. Augustinum, *Voluntas est motus naturae*; (ex quo patet quod nomine *Voluntatis*, non intelligit potentiam, sed operationem volendi, quae sola est motus) subdit; *cum hac ita veritas habeat, certissime claret, quod in Domino Nostro Iesu Christo duas id est, Dei & hominis naturas, sine substantias consistentes, in vnam conuenisse substantiam sine personam, necesse est duas naturales in eo fieri voluntates. Diuinam scilicet, & humanam; Quia neque Diuinitatem eius quantum ad naturam rationem pertinet, humanam habuisse voluntatem dicendum est. Neque humanitatem eiusdem diuinam habuisse naturaliter voluntatem credendum est. Neque rursus aliquam ex his duabus Christi substantias, absque naturali voluntate existisse fatendum.* Itaque secundum Pontificem, & Synodum, sicut Diuinitas quantum ad naturam rationem pertinet, non habuit voluntatem humanam, ita ut vellet per illam; sic humanitas non habuit naturaliter, id est, ratione naturae (quae aequiualeantia est manifesta ex contextu) voluntatem Diuinam, ita ut vellet per illam. Ex quo modo loquendi, & ratione à Pontifice adducta, liquet ipsum negare, non solum, quod humanitas habuerit Diuinam voluntatem de facto; sed, quod potuerit habere de potentia absoluta; praesertim cum sciret nullam prerogatiuam, aut excellentiam negatam fuisse de facto humanitati assumptae, quae potuerit diuinitus concedi. Eodem namque modo negat Pontifex, quod Diuinitas habuerit voluntatem humanam, & quod humanitas habuerit diuinam. Ergo sicut Diuinitas, nec de potentia absoluta potuit velle per voluntatem humanam; Sic humanitas, nec de potentia absoluta potuit velle per voluntatem diuinam.

Artic. 3. Adiungit rationem Pontifex ex definitione Augustini dicentis, *Voluntatem esse motum naturae*, & addentis: *Ab illo enim est voluntas, cuius est voluntas: ab Angelo scilicet voluntas Angeli; ab homine hominis; à Deo Dei.* Unde deducit Pontifex: *Nec enim potest Angelica natura diuinam habere voluntatem, aut humanam; neque humana Dei, vel Angeli; sicut nec alterius, quam est, quisquam naturalem habere poterit motum.* Quae ratio probat implicantiā oppositi; voluntas enim ex doctrina Augustini approbata à Pontifice est motus naturae volentis, & debet esse ab ea natura, cuius est voluntas. Implicat autem contradictionem, quod voluntas diuina, quae essentialiter est à se sit à natura humana Christi. Ergo implicat quod natura humana Christi velit per voluntatem diuinam.

Art. 4. Licet autem Pontifex solam operationem voluntatis exprimat nominatim, loquitur tamen generaliter de omnibus operationibus propriis naturarum. Concludit namque vniuersaliter ex eo discursu: *Reddere igitur necesse est, quae sunt diuina eidem ut Deo; quae humana sunt eidem, ut homini.* Et inferius:

Quocirca si in nullo differentia naturarum Domini nostri Iesu Christi sublata est, necesse est, ut in omnibus proprietatibus eandem differentiam conseruemus. Qui enim in nullo adimi differentiam debere docuit, in omnibus hanc seruare debere commonuit. Et non multò post: *Vbi autem una natura, & operatio ab hereticis, eorumque sequacibus dicitur, qualis in ea differentia cognoscitur?* Idem præterea manifestè colligitur ex scopo Pontificis. Sicut enim Monothelitæ, non solum ponebant in Christo vnicam voluntatem; sed etiam vnicam intellectiōnem, & vniuersim vnicam operationem vtrique naturæ communem; atque ita confundebant proprietates, & operationes naturarum, sic Pontifex, & Synodus attribuendo diuersis naturis diuersas operationes volendi, & intelligendi, omnem confusionem sustulerunt.

Artic. 5. Auctoritati vsque ad eò manifestæ suffragantur validæ rationes. Primum enim, ut Pontifex indicant ex Augustino, intelligere, & velle, & vniuersim viuere, est habere tales operationes ab intrinseco: & non solum merè passiuè illas recipiendo extrinsecus ab altero. Anima autem Christi non habet intellectiōnem, & volitionem increatam ab intrinseco. Ergò anima Christi neque intelligit neque vult per intellectiōnem, & volitionem increatam. Imò, nec potest per illas intelligere, & velle, cum non possit illas habere ab intrinseco.

Artic. 6. Deinde si anima Christi intelligeret per intellectiōnem increatam, comprehenderet Deum tanta perfectione, & claritate, quanta Deus cognoscit seipsum; quia intellectiō ex suo conceptu, est vltima determinatio potentie cognoscitiuæ, ut intelligat obiectum tanta claritate, quanta inest intellectiōni; eodem prorsus modo, quo motus est vltima determinatio mobilis, ut moueatur tanta velocitate, quanta inest motui. Repugnat autem, ut quod est vltima determinatio ad aliquid ex suo conceptu, & sit indifferens ad præstandum suum munus diuersimodè, ac inæqualiter. Vnde fit ut repugnet, quod motus sit indifferens, ad hoc ut per illum moueatur mobile maiori, vel minori velocitate, quàm quæ inest motui ex se. Ergò repugnat, ut intellectiō diuina sit indifferens ad hoc, ut aliqua potentia cognoscat Deum per ipsam maiori, vel minori claritate, quàm quæ inest eidem intellectiōni secundum se; atque ad eò anima Christi cognosceret Deum tanta claritate, & intensiōne, quanta Deus cognoscit seipsum. Hæc autem sequela est absurda, & damnata in Concilio Basileensi sess. 22. quæ damnatio approbata fuit à Romano Pontifice in quadam Bulla cuius meminit Fr. Gregor. Martinez 1. 2. q. 3. art. 1. dub. 4. conclus. 2. quam tamen ego nullibi reperire potui.

Artic. 7. Vis huius postremæ rationis apparebit clarius si eadem applicetur aliis Dei prædicatis, quæ certum est non communicari formaliter humanitati; nec vllus vnquam Catholicus dubitauit, an possint illi communicari, vel etiam de potentia absoluta; Huiusmodi prædicata sunt imprimis æternitas, & immensitas Dei, per quas nec existit in loco, aut spatio, neque durat, sed neque durare, aut existere in loco potest humanitas de potentia Dei absoluta. Quia videlicet vbiatio, & duratio ex suo conceptu sunt vltima determinatio durantis, & vbiati per ipsas, ad tantum, & talem locum, & ad tantam, ac talem permanentiam in rerum natura. Vnde repugnat, ut aliquid informetur, & determinetur æternitate, & immensitate diuina formaliter, ut tali, utque recipiat effectus formales vtriusque, quin sit vbiq; & semper. Ad hoc nimirum solum, & ad nihil aliud determinare illæ possunt subiectum, quod informant. Nec fieri potest, ut ratione earum existat aliquid in hoc potius loco, quàm in alio, pro hoc potius tempore, quàm

pro alio, ac proinde, cui conferre non possunt, ut sit semper, & vbiq; nihil prorsus conferre possunt. Eodem modo quo vbiatio, & duratio creata, nihil conferre possunt cui conferre non possunt, ut sit vbi, & quando illæ sunt de facto ex sua natura: Cum ergò humanitas ob suam essentialē limitationem nec sit, nec esse possit vbiq; & semper, nullius est capax effectus formalis proprii immensitatis, & æternitatis diuinæ.

Artic. 8. Similiter omnipotentia diuina, quia est virtus contentiua indiuisum omnium simpliciter producibilium ad extra, nulli potest conferre in genere causæ formalis potestatem producendi hos potius effectus determinatè quàm alios; sed debet necessariò conferre potestatem ad omnes absolute possibiles indiscriminatim producendos, vel omnino ad nullos. Quia nimirum virtus actiua est vltima determinatio ad possibilitatem actiuam eorum, quæ in ipsa continentur. Nequit autem humanitas reddi potens ad producendum omnia possibilia; quia nequit reddi potens saltem ad productionem sui, cum ipsa sit vnum ex possibilibus. Eadem est ratio de aliis eiusmodi prædicatis.

Artic. 9. Non tamen est eadem de sanctitate, cuius effectus formalis non est vltimò determinare ad aliquid extrinsecum plus, vel minus; sed solum reddere subiectum, obiectum congruum diuinæ dilectionis; id quod præstari magis potest respectu subiecti, cui magis communicatur, & minus respectu subiecti, cui minus communicatur; Ideoque sanctitas diuina deitatem, & personalitates diuinas, quibus communicatur per identitatem, reddit infinite diligibiles à Deo, humanitatem verò, cui finitè communicatur per vniōnem tantum physicam, reddit diligibilem finitè; Cuiusmodi discrimen penes magis, & minus dari non potest, quoad præsentiam ad locum & tempus, & quoad possibilitatem effectus: Quandoquidem fieri nequaquam potest, ut aliquid sit præsens alicui temporis, vel loco, vel ut sit possibile plus, aut minus, quàm aliud; sicut contingit vnum esse diligibile plus, aut minus, quàm aliud, eò quod illa consistunt in indiuisibili; hoc verò nequaquam.

Art. 10. Concluditur ergò neque scientiam neque volitionem diuinam: neque immensitatem, æternitatem, aut omnipotentiam; aut quidquam aliud eiusmodi vltimò determinatiuum, & consistens in indiuisibili, communicare humanitati suos effectus formales; licet suum communicet eidem sanctitas diuina ratione vniōnis hypostaticæ.

Ad 1. Omnes operationes humanitatis Christi, siue internæ, siue externæ possunt dici Theandricæ; seu Dei viriles, licet sint creatæ, & procedant efficienter ab humanitate; quia simul, ac indiuisim dependent à natura humana, & persona diuina, & sunt ab homine Deo. Aliquæ nihilominus operationes Christi dicuntur Theandricæ speciali alia ratione, quia videlicet in illis elucet specialiter virtus Dei omnipotentis, & Ministerium hominis redemptoris, ut in illuminatione cæcorum, suscitatione mortuorum, & similibus; in quibus licet interueniant duæ actiones realiter distinctæ, altera naturæ Diuinæ, altera humane; sumunt tamen vnum nomen, & dicuntur vna operatio; quia, & ordinantur ad eundem affectum, & procedunt à duabus naturis coniunctis in vnicā persona. Ergò impertinenter se habet, quod intelligat, vel non intelligat Anima Christi, per intellectiōnem increatam, ad hoc, ut intellectiō eius sit operatio Theandrica.

Ad 2. Repugnat intellectiōnem vniri subiecto capaci intelligendi per ipsam, quin illud reddat intelligens; non tamen si subiectum sit incapax intelligendi per ipsam, tamen si absolute sit capax intelligendi, Offensum

Ostensum autem est Animam Christi esse incapacem intelligendi, per intellectiorem incretam.

Ad 3. Patet ratio discriminis ex nuper dictis inter sanctitatem, & intellectiorem, aliaque praedicata Dei. Licet autem ea omnia praedicata sint inter se virtualiter intrinsecè indistincta, tamen ex parte humanitatis datur capacitas ad vnum effectum formalem; distincta realiter à capacitate ad alios effectus formales, eaque carens.

Ad 4. Quantum Deitas intrinsecè vnita sanctificat animam Christi, tantumdem illam beatificat Deitas vnita, prout intrinsecè vnita eidem animae, ideoque Beatitudo iustissimè correspondet sanctitati. Tamen enim vnio, qua anima Christi videt Deum, sit eiusdem perfectionis specifica, cum visione aliorum Beatorum, propter identitatem motui formali; tamen est propè infinitè vtilior, ac delectabilior animae Christi sua vnio, quam ceteris Beatis. Quia in anima Christi ex visione deitatis, prout summe, ac intimè sibi coniunctae per vnionem hypostaticam sequitur gaudium penè infinitè maius, quam ex visione eiusdem extrinsecè afficientis. Vniuersim enim ex visione boni, prout perfectius possessi sequitur maius gaudium, quam ex visione eiusdem, prout imperfectius possessi.

Q V A E S T I O XXVIII.

Vtrum detur in Christo multiplex scientia creata?

Videtur non dari. 1. Quia cum aliqua perfectè cognoscuntur ex motiuo formali praestantissimo, superfluit omnis alia eorundem cognitio ex motiuis minus perfectis. Datur autem in Christo scientia beata per quam Deum videt, & in Deo cetera omnia. Ergo omnis alia cognitio est superflua, ac inutilis in Christo.

2. Scientia excludit ex subiecto in quo est fides eiusdem obiecti secundum idem, vt dictum est, qu. 25. de Virtut. Theol. Ergo eadem ratione cognitio perfecta, qualis est visio beata excludit ex subiecto, in quo est, omnem aliam cognitionem. Quia qualibet alia cognitio est imperfecta comparatione ipsius, eidemque contradicit, ratione suae imperfectionis.

3. Vires animae sunt ita limitatae, vt impensa virtute actiua in effectus alicuius generis, eò ipso minus sufficiant ad effectus alterius generis, iuxta vulgare illud, pluribus intentus minor est ad singula sensus. Ergo si Christo inesset multiplex scientia nulla illi inesset omnino perfecta, & in summo gradu, quod est inconueniens.

4. Anima Christi multiplicatis scientiis non posset plura, aut melius cognoscere, quam cognoscat per solam visionem beatam, quia per eam cognoscit summam cum claritate, quidquid Deus cognoscit per scientiam visionis, adeoque cognoscit infinita cum perfectione propè infinita, & similiter cognoscit ex possibilibus multò plura, & multò melius, quam possit cognoscere per vllam aliam cognitionem. Nullius autem vtilitatis possunt esse cognitiones ex vi quarum de nouo innotescit, nihilque innotescit magis. Ergo sola scientia beata eaque omnino simplex est admittenda in Christo.

5. Videtur Christum Dominum nullam scientiam habuisse perfectam; idest complectentem omnia, quae ipsius specialiter interesset scire; quia cum tristaretur in horto, apparuit ei Angelus de Caelo confortans eum ex Luc. 22. 43. Qui autem confortat necesse est, vt proponat noua motiua solatii antecedenter incognita confortato, & quae ipsius interesset cognoscere

atque aduertere actu, sicut interest depulsi tristitiae, & consolatio.

Art. 1. Resp. Attribuenda est Christo Domino, omnis scientia, & notitia includens in suo conceptu perfectionem aliquam peculiarem, & nullam simul includens imperfectionem repugnantem perfectioni, & dignitati eius substantiali. Quadruplex autem est possibilis huiusmodi notitia; quia totidem sunt genera obiectorum formalium valentium refundere in cognitionem aliquam eiusmodi perfectionem, absque vlla eiusmodi imperfectione. Prima scientia est visio Beata habens pro obiecto formali immediato deitatem secundum se, & in ea cognoscens res creatas naturales, & supernaturales, tanquam obiecta materialia. Est autem haec scientia maxime debita humanitati assumptae. Debetur enim naturae intellectiuae cognitio intuitiua suae personae; debetur naturae dignificatae intima, & immediata inspectio suae dignitatis intrinsecae, quae in Christo est deitas; debetur Filio naturali visio sui Patris facie ad faciem; atque adeò si animae Christi defuisset, pro aliquo instanti scientia Beata, data fuisset in ea ignorantia priuatiue; hoc est, carentia scientiae debitae, quam ignorantiam nunquam fuisse in anima Christi; docet tanquam dogma fidei pluribus auctoritatibus suffultus P. Vasquez disp. 41. cap. 2.

Art. 2. Consonant plura Euangelij testimonia clare ostendentia Christum, vt hominem vidisse Deum, etiam ante Resurrectionem; Ioan. 3. 11. suadet Christus Nicodemo fidem eorum quae docebat, eo quod esset testis de visu Amen, amen dico tibi, quia quod scimus, loquimur, & quod vidimus, testamur. Testatur autem eo loco multa de dilectione Patris erga mundum, & de diuinitate vnigeniti: Ergo eorum erat testis de visu; atque adeò viderat diuinitatem vnigeniti, & dilectionem Patris, & quia testimonium perhibebat vt homo, & per humanitatem, erat testis de visu, vt homo. Similiter Ioan. 8. 31. dicebat Ego quae vidi apud Patrem loquor. Et Ioan. 1. 18. Deum nemo vidit vnquam, Vnigenitus Filius, qui est in sinu Patris ipse enarrauit. Vbi cum Christus contraponatur aliis, qui non viderant, manifestè asseritur, quòd ipse viderit Deum immediate. Ex quibus omnibus apparet sententiam istam absque errore negati minime posse; isque est communis Theologorum omnium consensus.

Art. 3. Secundum scientiae genus dicitur scientia per se infusa, quae talis dicitur, quia est supernaturalis intrinsecè, & constituitur per species impressas supernaturales itidem intrinsecè; ideoque habitas à Christo per infusionem, & quae haberi non potuerunt, nisi infusae à Deo. Et licet scientia etiam beata sit per se infusa, quia tamen illa habet nomen illud speciale, nomen generis factum est proprium alterius speciei, minus perfectae, quam sit scientia Beata, & magis perfectae, quam sit vlla alia scientia. Obiectum porro formale scientiae per se infusae sunt res creatae tum naturales, tum supernaturales, ratione quarum per eandem cognoscitur etiam Deus, vt obiectum materiale, quantum cognoscibilis est per creaturas. Vtus huius scientiae est independentis à sensationibus, & imaginationibus, tum praexistentibus, tum comitantibus ac proinde quoad modum existendi, & operandi, est omnino similis scientiae Angelorum, & Animae separatae.

Art. 4. Ratio attribuendi Christo huiusmodi scientiam, & capacitas imprimis Animae humanae ad cognoscendum immediate ratione sui quaelibet obiecta, Deinde quia cum res creatae naturales, & supernaturales, habeant suam vnquamque perfectionem peculiarem, possunt communicare cognitioni ipsarum immediata perfectionem peculiarem, non contentam formaliter in visione immediata Dei, minimè comprehensua eiusdem; Ac demum, quia modus iste cognoscendi non repugnat animae coniunctae cum corpore.

Potest